

Giriş

Edebî metinler dil vasıtasıyla şekillenir (Balci, 2016). Benzer şekilde siyasi söylemleri şekillendiren temel araç, dildir. Literatürde siyasi liderlerin retorik özellikleri, kullanılan retorik araçlar ve retorik stratejilerine yönelik birçok araştırma bulunmaktadır (Karadeniz, 2015; May, J. M., 2007; Morrell, K. & Hartley, J., 2006; Uçak, A., 2017). Ancak ulaşabildiğimiz kadarıyla siyasal iletişim, retorik, poetika ilişkilerinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Yunanca kökenli 'poetik' kavramı, yazın sanatı, şiir sanatı, edebiyatın tür ve biçimlerine ilişkin bilgi, anlatım araçlarının bilimi, şiirin, edebiyatın kuramı anlamında yazın biliminin temeli olarak tanımlanır (Kula & Sakallı, 2005, s. 22). "Poetik" terimi, genellikle edebiyatla ilgili bir kavram olarak kullanılır ve bir yazarın veya şairin yazım tarzını, ifade biçimini, duygusal etkileşimini ve estetik tercihlerini ifade eder. Poetik, bir yazarın eserlerindeki özellikleri, tema seçimlerini, dil kullanımını ve eserlerindeki genel estetik öğeleri kapsayan bir kavramdır. Bu terim aynı zamanda bir yazarın düşünce tarzını, bakış açısını ve sanatsal vizyonunu anlamak için kullanılır. Ayrıca, "poetik" terimi daha genel anlamda, herhangi bir sanatsal ifade veya yaratıcı faaliyetin altında yatan temel prensipleri ve kuralları ifade eden bir terim olarak da kullanılabilir. Örneğin, sinemada veya diğer sanat formlarında da "poetik" terimi, o sanatın estetik ve anlatısal unsurlarını belirlemek amacıyla kullanılabilir. Siyasal iletişimde "poetik" kavramı, politik iletişimdeki duygusal ve sembolik unsurları ifade eder.

Siyaset, sadece rasyonel argümanlarla değil, aynı zamanda duygu, sembolizm ve retorik aracılığıyla iletilir. Bu bağlamda, "poetik" terimi, politikacıların ve siyasi liderlerin konuşmalarında, yazılarında ve diğer iletişim araçlarında kullanılan duygusal, estetik ve sembolik ifadeleri kapsar. Retorik, politikacıların halka hitap ederken kullandığı, etkileyici söylem tarzıdır. Ulusal literatürde, Türk Siyasetinde retorik kullanımı üzerine yapılan araştırmalar söylem analizi (Güngör, 2014); içerik analizi (Kantar, 2017); söylem dili ve içerik analizi (Kantar, 2016; Çalışkan 2020) gibi söylem, içerik özelliklerine odaklanılan çalışmalardır. Buna karşın

söylemin etkileri, çeşitli metafor ve sembollerle, dramatik anlatılarla ve özellikle de lirik ve şiirsel ifadelerle desteklenmektedir. Bu poetik unsurlar, politikacıların mesajlarını daha etkili bir şekilde iletmelerine ve halkla duygusal bağ kurmalarına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda, politikaların ve ideolojilerin halka daha çekici biçimde sunulmasına katkı sunarlar. Bu nedenle, siyasal iletişimde poetik kavramı, politik aktörlerin iletişim stratejilerini anlamak ve analiz etmek için oldukça önemli bir araçtır. Bu çalışmanın temel amacı, edebiyat ve özellikle şiir alanında kullanılan poetik teorinin siyasal iletişim ve retorik analizi bağlamında işlevselliğini ortaya koymaktır. Bu kapsamda, literatür taraması ile elde edilen araştırma verileri, Türk siyasal sahnesinde kendine özgü üslubuyla öne çıkan Süleyman Demirel'in politik söylemlerinden oluşmaktadır. Süleyman Demirel, Türk siyasi yaşamı için çok yönlü bir siyasi aktördür. Başbakanlık, Cumhurbaşkanlığı gibi birçok siyasi görevde bulunması, halktan biri olması, güçlü hafızası, taban siyasetindeki başarısı, çalışkanlığı ve etkili konuşması, bu çalışmanın örnekleme olarak tercih edilmesinin temel sebebidir (Çavuşoğlu, 2016, s.1048). Elde edilen veriler poetik teori kapsamında değerlendirilmiştir. Poetik teorinin politik propaganda ve retorik analizi alanındaki kullanımı, siyasal iletişim ve iletişim bilimleri perspektifinden literatüre yeni bir bakış açısı sunmakta ve araştırmayı özgün kılan bir yöntem denemesi niteliği taşımaktadır.

Siyasal İletişim Retorik ve Poetika

Türk siyasal yaşamında uzun süre başkanlık yapan isimler: Osman Bölükbaşı 18 yıl, Necmettin Erbakan 20 yıl, Süleyman Demirel 22 yıl, Bülent Ecevit 24 yıl, Alparslan Türkeş 29 yıl, İsmet İnönü 33 yıl, Doğu Perinçek 34 yıl, Aykut Edibali 37 yıl görev yapmıştır. Bu isimler içerisinde yer alan Süleyman Demirel, uzun süre görev yapması, güçlü hafızası ve unutulmayan retorik özellikleri bulundurması nedeniyle oldukça önemlidir.

Retorik kelimesi, "retor" ve "reter" kelimelerinden türetilmiş olup; bu kelimeler de retoriksel konuşma sanatı anlamına gelen "phemi" (demek), "lego" (söylemek), "ero" (bildirmek) kelimelerine

dayanmaktadır; ancak "retoreia" (hitabet) kelimesi, söz söyleme sanatının gelişimini kapsayan bir kavramdır (Theodorakopoulos, 2004, s. 63). Söylem retoriği, şeylerin nasıl söylendiği ile ilgilidir. Retorik yapılarının kullanımı, iletişim amaçlarına göre şekillenir (Dijk, 1988, s. 82). O halde siyasal iletişimde retorik, siyasi amaçlar doğrultusunda şekillenen söz sanatı olarak nitelendirilebilir. Bir retorik konuşmanın beş temel bölümü vardır: Buluş, giriş, kanıt, çürütme ve sonuç. Buluş, konuşmacının kendi pozisyonuna uygun olan söylem tarzını üretme davranışıdır. Giriş, konuşmacının dinleyicilerin dikkatini çekmek amacıyla oluşturduğu kısımdır. Kanıt bölümünde konuşmacı, dinleyiciyi ikna edecek argümanları, savları sunar. Çürütme bölümünde konuşmacının amacı, rakip görüşlerin mantıksal metodolojiye uygun biçimde çürütülmesidir. Sonuç ise söylemin retorik sanatına uygun biçimde tamamlandığı kısımdır (Cicero, 1954, s.9-11; Crick, 2013; Morrell, K. & J. 2006). Uçak (2017) tarafından gerçekleştirilen 'Siyasal İletişimde Liderlerin Dilsel Retorik Stratejileri: Süleyman Demirel Örneği' başlıklı araştırmanın sonuçlarına göre, Süleyman Demirel ikna araçları olarak ethos, pathos ve logosu kullanmıştır. Ayrıca, kişileştirme, düz değişmece, eğretilme ve cinas gibi retorik stratejileri de sıkça tercih etmiştir (Uçak, 2017). Siyasal iletişimde poetik olgusu, iletişim süreçlerinde duygusal ve sembolik unsurların entegrasyonunu içeren bir söylem biçimini ifade eder. Politik iletişim sadece bilgi aktarımı değil, aynı zamanda halkla duygusal bir bağ kurma, değerleri vurgulama ve sembolik anlamlar yaratma amacı taşır. Bu bağlamda, poetik unsurlar siyasal iletişimde önemli bir rol oynar ve retorik bu unsurlar arasında öne çıkar. Retorik, politik liderlerin ve kampanya stratejistlerinin dilin yapısı ve etkileme gücü konusunda kullandığı önemli bir araçtır. Güçlü retorik, insanların duygusal tepki vermesini sağlayabilir ve politik mesajların hedef kitlesi üzerinde derin etkiler bırakabilir. Siyasal iletişimde retorik, dilbilgisel ve sözlü becerileri içeren bir iletişim sanatıdır ve bir kişinin veya grubun düşüncelerini, duygularını ve değerlerini etkili bir şekilde ifade etmeyi ve dinleyicilerin düşünce ve davranışlarını etkilemeyi amaçlar.

Siyasal İletişimde Kullanılan Retorik Unsurlar

İkna dili (Persuasive): Retorik, ikna etme ve inandırma amacı güder. Politik liderler, konuşmalarında veya yazılarında persuasif dil kullanarak halkı etkilemeye çalışırlar. Persuasif dil, kanıta dayalı, rasyonel, argümanların hedef kitleyi tek yönlü olarak ikna etme amacıyla bir araya getirilmesi ile oluşturulan tek yönlü bir yaklaşımdır.

Ethos, Pathos, Logos ve Kairos: Retorikte sıkça kullanılan bu dört kavram, konuşmacının güvenilirlik (ethos), duygusal çekicilik (pathos) ve mantıklı argümanlar (logos), zamanında ve yerinde (kairos) kurma becerisini ifade eder. Politikacılar, bu dört unsuru dengeli bir şekilde kullanarak etkili bir retorik oluşturabilirler.

Ritim ve tonlama: Retorikte ritim ve tonlama, konuşmanın akışını ve etkileyciliğini belirler. Politikacılar, bu unsurları kullanarak dinleyiciler üzerinde istedikleri duygusal tepkileri oluşturabilirler.

Stratejik İletişim: Retorik, stratejik bir iletişim aracıdır. Politik liderler, hedef kitlelerine yönelik olarak dil ve söylem stratejilerini belirlerken retorik becerilerini kullanırlar.

Politik retorik: Genellikle seçim kampanyalarında, hükümetin politika açıklamalarında veya kriz durumlarında daha belirgin hale gelir. Politik liderler, bu retorik becerilerini kullanarak toplumun geniş kesimlerine ulaşma ve destek kazanma çabasında. Bir başka poetik unsur ise dramatik anlatılardır. Politik liderler, politika önerilerini veya kariyer hikayelerini, vermek isteği mesajları dramatize ederek anlatabilirler. Bu, dinleyiciyi içine çekmek ve anlatılan mesajı daha çarpıcı hale getirmek için kullanılır. Son olarak en önemli poetik unsur ise şiirsel, lirik bir dil kullanımınıdır. Politik liderler, konuşmalarında ve yazılarında şiirsel dil kullanarak, sözlerini daha etkileyici hale getirmeye çalışabilirler. Bu, duygusal bağ kurmada ve mesajın akılda kalıcılığını artırmada yardımcı olabilir. Bu poetik unsurlar, siyasi liderlerin halkla daha etkili bir şekilde iletişim kurmalarına, duygusal bağlar kurmalarına ve politik mesajlarını daha çekici hale

getirmelerine yardımcı olabilir. Ancak, bu unsurlar aynı zamanda manipülasyon veya duygusal sömürü riskini de taşıyabilir, bu nedenle siyasal iletişimde poetik öğelerin etik kullanımı oldukça önemlidir. Buna karşın retorik unsurların etkisi, obje kadar süjenin varlığı ve beklentileri ile ilgilidir. Estetik iletinin okuyucu tarafından benimsenme düzeyi, yapıta özgü estetik kodun hangi yönlerinin ya da bölümlerinin dönemin biçimsel kodlarınca uyumlu olduğu gibi hususlar oldukça önemlidir. Her estetik fenomen, o fenomene karşı estetik tavır alan varlıkla yani estetik süje ile ilgilidir. Çünkü sanat yapıtı olan estetik obje, estetik bir algı tarafından görülmektedir (Dalar, 2022, s. 380). Bu nedenle retorik unsurların halk tarafından benimsenme, anlaşılma, etki-tepki süreçleri, özellikle siyasal iletişim dili açısından oldukça önemlidir.

Amaç ve Yöntem

Bu araştırmanın amacı siyasal iletişimde poetik unsurların nasıl kullanıldığı, politik iletişim stratejileri ile poetik teori arasındaki ilişkilerin ortaya konulması ve poetik teori ile siyasal söylem açısından bir çerçeve sunmaktır. Bu amaçla şu sorular sorulmuştur:

1. Poetik teori ile retorik arasındaki ilişkiler nelerdir?
2. Siyasal söylem analizi için poetik teori işlevsel midir?
3. Poetik teoriye göre örnek bir retorik analizi yapılabilir mi?

Yöntem

Poetik teori, genellikle edebiyat ve sanat eserlerini anlamak, açıklamak ve değerlendirmek amacıyla kullanılan bir teorik yaklaşımı ifade eder. Bu teori, dilin ve ifadenin özel kullanımını, estetik tercihleri, anlatı yapılarını, sembollerin işlevini ve duygu ifadelerini inceleyerek bir eserin estetik özelliklerini ve anlamını anlamaya çalışır. Bu teoriye göre, insanların duygu ve düşüncelerini nasıl ifade ettikleri ve bu ifadelerin anlamlandırılma biçimlerine odaklanılmaktadır (Aristoteles, 2016). Bu noktada bir edebi eserde de siyasal iletişim

amaçlı bir metinde de ortak amaç, etki yaratmak ve duyguları etkin biçimde ifade etmektir.

Poetika ile siyasal söylem arasındaki nedensellik ilişkisi kompleks bir konudur ve bu ilişki, farklı bağlamlarda ve kültürlerde farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Poetika ile siyasal söylem arasındaki nedensellik ilişkilerinin başında dil ve dilin etki gücü gelmektedir. Poetika, dilin estetik ve duygusal özelliklerini vurgular. Politikacılar, siyasal mesajlarını daha etkili ve duygusal bir şekilde iletmek için poetik unsurları kullanabilirler. Güçlü bir söylem, insanların hislerine hitap ederek etkileme gücünü artırabilir. Diğer bir husus ise semantik ve semiyotik ilişkilerdir. Poetik unsurlar, sembolizm, metaforlar ve semiyotik ifadeler aracılığıyla siyasal söylemin derinliğini artırabilir. Bu unsurlar, siyasal liderlerin belirli bir mesajı nasıl ilettiklerini ve kamuoyunu nasıl etkilediklerini anlamamıza yardımcı olabilir. Bu noktada önemli hususlardan birisi de duygusal bağlantılardır. Şiir ve diğer poetik unsurlar genellikle duygusal bağlantı kurmayı hedefler. Politikacılar, bu duygusal bağlantıyı kullanarak seçmenlerle daha güçlü bir iletişim kurabilir ve politik mesajlarını daha etkili bir şekilde iletebilir. İroni ve eleştiri ise poetik teori ile siyasal söylem arasındaki temel odak noktalarından birisidir. Poetik unsurlar, siyasal söylemin içinde ironi, mizah ve eleştiri aracılığıyla kullanılabilir. Bu, politik liderlerin eleştirilmesi, hükümet politikalarına karşı durulması veya toplumsal sorunların vurgulanması gibi durumları içerebilir. Son olarak her iki alanda nihai amaç ve temel nedensellik ilişkisini sağlayan unsur, toplumsal ve kültürel bağlamdır. Poetik unsurların siyasal söylemdeki etkisi, toplumsal ve kültürel bağlama bağlı olarak değişebilir. Bir toplumun değerleri, inançları ve kültürel normları, poetik unsurların siyasal söylemde nasıl kullanıldığını etkileyebilir. Nedensellik ilişkisi, siyasal liderlerin ve iletişim stratejistlerinin belirli poetik unsurları nasıl seçtikleri ve kullandıkları konusunda incelenmelidir. Bu unsurlar, siyasal söylemin etkileşimli ve katmanlı doğasını anlamamıza yardımcı olabilir. Araştırmada poetik teori amaçlarına uygun olarak Süleyman Demirel'in siyasal söylemleri amaçlı ölçüt örnekleme yöntemi

kullanılarak belirlenmiştir. Verilerin toplanmasında literatür tarama modeli kullanılmıştır. Bu model ile ulaşılan veriler poetik teori kapsamına göre tasnif edilen dört tema doğrultusunda (yapısal felsefi, üslup özellikleri, kişisel ve toplumsal) toplanmıştır.

Ulaşılan verilerin analizinde ise söylemlerin siyasal iletişim (etki) odaklı olması nedeniyle Bühler'in Organon Modeli üzerinden incelenmiştir. Bühler'in Organon Modeli, anlatımsallık, temsil ve çağrı olmak üzere üç işlevden oluşmaktadır. Anlatımsallık, mesajın içeriğini; temsil, mesajın anlamını ve çağrı işlevi ise söylem ile ulaşılmak istenen amacı yansıtmaktadır. Bühler'in modelinde iletişim, göndericinin iç unsurları, alıcı durumu ve davranışı ve bunların yönlendirenle olan ilişkisi, genel iletişim durumuna bağlı olarak alıcı üzerindeki etki anlamına gelmektedir (Markandan, 2021, s.285).

Bulgular

Süleyman Demirel, Türk siyasi yaşamının önemli siyasi figürlerinden birisidir. Süleyman Demirel'i siyasal yaşamda önemli kılan temel hususlar: siyasi kariyerinin uzunluğu ve çeşitliliği, Her Alanda Kalkınma Vizyonu, 12 Eylül sonrası politik duruşu, Çok Partili sisteme geçiş sürecindeki rolü, eğitim ve bilim alanında yaptığı faaliyetler ve halk tarafından benimsenen samimi, özgün üslubudur. Atilla İlhan, Demirel'i şu dizeleri ile anlatmaktadır:

'Demirel'in şapkasını giyişi bile herhangi bir İspartalının gibidir. Şapkayı benim gibi giymez, şapkayı kafasına oturtur. Demirel hiç değişmemiştir. Anadolu olmanın bütün özelliklerini taşır. Yemeği, halk gibi kaşık çalarak yer. Batılı maymun gibi çatal bıçakla yemez. Halk bunu hemen anlar; kendisinden mi, değil mi?' (Demirtepe, 1992, s. 70).

Süleyman Demirel'in siyasal iletişim açısından temel retorik özellikleri şunlardır (Aksu, F., 2016; Yeşim, A., 2008; Armaoğlu, F., 1986; Fikret, B., 2005; Cengiz, E. 2009; İnel, H., 2014; Barış, K., 2012; Komsuoğlu, A., 2008; Şihmantepe, A., 2016):

Pragmatizm ve Realizm: Demirel'in siyasi üslubu, pragmatist ve realisttir. Kararlarını genellikle somut

ve uygulanabilir çözümlerle destekler. Bu, onun politikalarının genellikle mevcut koşullara uygun, gerçekçi ve uygulanabilir olmasını ifade eder. Bu bağlamda örnek mesajları:

"Birtakım yürüyüşler oluyor diye asabınız bozulmasın, yürümekle sokaklar eskimez"

"GAP'ı kimseye gap diye gaptırmam"

"Ege bir Yunan gölü değildir, Ege bir Türk gölü de değildir, binaenaleyh Ege bir göl değildir"

"Dün dündür, bugün bugündür"

Ben bir gün evimde otururken Çankaya'ya çıkayım diyerek çıkmadım.

"Genel evleri kapatalım da vatandaş bizimi ...!"

"Dünkü güneşle bugünkü çamaşır kurutulmaz"

"Türk milleti çalışkan, dürüst ve müstesna bir millettir. İşte ben de Türk milletinin o müstesna ferdiyim."

"Eğlenmek sevinçtir, sevinç mutluluktur, mutluluk sağlıktır. Ben sağlıklı bir insanım!"

Hitabet Yeteneği Halkla İlişkiler ve Empati: Süleyman Demirel, güçlü bir hitabet yeteneğine sahiptir. Konuşmalarında açık ve etkileyici bir dil kullanarak kitleleri etkilemiştir. Demirel'in retoriği, halkla iç içe olmayı ve halkın sorunlarına duyarlı bir şekilde yaklaşmayı ön planda tutar. Toplumun taleplerini anlamak ve karşılamak adına empatik bir üslup benimsemiştir. Halkla iletişim kurma konusundaki becerisi, onun politik başarısının temel unsurlarından birisidir.

Örnek mesajları:

"Bize plan değil, pilav lazım"

"Beni tanıyanlar bilir, ben şu sözü çok kullanırım: 'Yerli malı yurdun malıdır.'"

"Siirt'e geldiğinizde bana sorarsınız; 'Süleyman Demirel nerede?' diye. Buradan aldığınız cevap şu olacak: 'Demirel yine burada mı? Siirt, onun memleketi değil mi?' diyecekler."

Politik Uyum ve Uzlaşma: Türk siyasetinde uzun yıllar boyunca aktif rol oynayan Demirel'in söylemlerinde, politik uzlaşma ve uyum dikkat çekmektedir. Farklı siyasi güçler arasında denge kurarak, siyasi istikrarın sağlanmasını ön planda tutmuştur. Söylemleri ideolojik çizgiler yerine, çözüm odaklı bir yaklaşıma dayandırılmıştır. Örnek mesajları:

"Demokrasilerde çareler tükenmez"

"Siyasette yumuşak olmak gerekir. Çelik gibi sert olup, çiçek gibi güzel olmalı."

"Benim şapkam tatilde de çalışır"

"...hemen savaş davulları çalmanın âlemi yok..."

Siyasi İroni ve Espri: Demirel'in siyasi üslubunda dikkat çeken en önemli husus, mizahi unsurlar ve esprilerdir. Bu, onun halkla daha yakın bir iletişim kurmasına ve politik atmosferde olumlu bir imaj oluşturmaya katkı sağlamıştır. Süleyman Demirel, Türk siyasetinin renkli figürlerinden biri olarak tanınır ve kendine özgü bir mizah anlayışıyla dikkat çeker:

Bu kapsamda örnek mesajları:

"Mizah bir yumruktur, ne zaman kime vuracağı belli olmaz"

"Politika kış uykusuna yatmak değildir. Politika, halka hizmet etmektir. Ben de yıllardır kış uykusundayım, ama olsun."

"Siyasette herkes birbirine 'usta' der, herkes birbirini sever. Herkes birbirine 'Aman, usta, beni bırakma!' der. Ama iş işten geçtikten sonra bakarsınız ki birbirinizi bırakmışsınız."

"Meseleleri mesele etmezseniz ortada mesele kalmaz"

"Memleket meseleleri bir parkta oturarak halledilseydi, çok büyük bir park yaptırır, hep beraber içinde otururduk"

"Politika nezaket işidir. İki kişi birbirine kaba davranırsa, birisi politika bilmeyendir; diğeri benim."

"Siyasette iki şeyi beklememek lazım: Birincisi, geri adım atmam; ikincisi, birinci maddeyi beklememek."

Bu sözler, Süleyman Demirel'in kendine özgü espri anlayışını ve mizahi tarafını yansıtmaktadır. Kendisi, siyasi hayatı boyunca sıkça bu tarz espri ve yorumlarıyla dikkat çekmiştir.

Organon Modeline göre, iletişim sürecinde mesajın etkisinin ortaya konulması amaçlanır (Keskin Yılmaz, 2023, s. 120). Buna kapsamda oluşturulan Tablo 1'deki değerlendirmeye göre, Süleyman Demirel'in retorikinde yapısal felsefi temalar, üslup özellikleri, kişisel ve toplumsal temalar olmak üzere dört ana tema altında incelenen poetik unsurlar bulunmaktadır. Siyasi söylemleri, pragmatizm,

Tablo 1

Süleyman Demirel Retoriğinde Poetik Unsurlar

Yapısal Felsefi Temalar (Anlatımsallık İşlevi)	Üslup Özellikleri (Anlatımsallık İşlevi)	Kişisel Temalar (Temsil ve Çağrı)	Toplumsal Temalar (Çağrı İşlevi)
Pragmatizm Realizm Toplumsal Gerçekçilik Neo Klasik Realizm Hümanizm Merkeziyetçilik	İroni Hiciv Mizah Nüktedanlık Hazırcevaplık	Sorumluluk Çalışkanlık- Azim Duyarlılık Samimiyet Empati Özgüven Hoşgörü Yardımsızlık	Barış Uzlaşma Hoşgörü Sağduyu

realizm, toplumsal gerçekçilik, hümanizm ve merkezîyetçi bir felsefeyi yansıtmaktadır ve bu özellikler anlatımsallık işlevini ifade ederler. Üslup tercihleri ise genellikle ironi, hiciv ve mizah temellidir. Ayrıca, açık sözlülük, hazırcevaplık ve nüktedanlık, Demirel'in temel üslup özelliklerini oluşturmaktadır. Bu özellikler de anlatımsallık (mesaj içeriği) işlevini ifade eden özelliklerdir. Söylemlerinden yansıyan kişisel özellikler arasında sorumluluk, çalışkanlık, duyarlılık, samimiyet, empati, özgüven, hoşgörü, yardımseverlik ve azim öne çıkmaktadır. Bu nitelikler temsil ve çağrı (anlam-amaç) işlevine yönelik niteliklerdir. Son olarak, Demirel'in söylem poetiği, toplumsal açıdan barış, uzlaş, hoşgörü ve sağduyu gibi temalardan oluşmaktadır. Bu temalar ise çağrı işlevini (amaç) ihtiva eden özelliklerdir. Süleyman Demirel'in siyasi üslubu, uzun ve çeşitli siyasi kariyeri boyunca geliştirdiği özgün bir tarzı yansıtmaktadır.

Sonuç

Bu makale, sıkça edebiyat, özellikle de şiir alanında kullanılan bir söylem teorisinin siyasal iletişimdeki işlevselliğini örneklemeyi, retorik analizde poetik unsurların nedensellik ilişkilerini açıklamayı, sembolizm, duygusaletkileşim, lirik üslup gibi poetik unsurların siyasal iletişim aracı olarak kullanımını çerçevelemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda, Türk siyasetinde kendine özgü üslubu ile dikkat çeken Süleyman Demirel'in siyasi söylemleri, poetik teori kapsamında değerlendirilmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre araştırma amaçlarını oluşturan üç temel sorunun yanıtı şu şekildedir: Poetik teori ile siyasal iletişim, retorik arasındaki ilişkiler nelerdir?

Poetik teori ve retorik, dilin estetik ve etkileme gücü üzerine odaklanan iki önemli disiplindir. Poetik, dilin anlamını ve ifade biçimlerini inceleyerek edebi eserlerin yapısını anlamaya çalışırken, retorik, etkili iletişim ve ikna için dilin kullanımını ele alır. İkisi de dilin işlevselliği ve anlam yaratma süreçlerine odaklanır, ancak poetik daha çok estetik ve anlamın derinliği üzerine odaklanırken, retorik daha çok etkileme ve ikna üzerine odaklanır.

Siyasi söylem analizi için poetik teori işlevsel midir? Evet, poetik teori siyasi söylem analizi için işlevsel olabilir. Poetik teorinin odak noktaları, sembolizm, duygusal etkileşim, anlatı yapıları gibi unsurlar, siyasi liderlerin kullanabileceği dil stratejilerini ve söylem biçimlerini anlamak için kullanılabilir. Poetik teori, siyasi söylemin ötesinde sembolik ve duygusal katmanları inceleyerek politik mesajların toplum üzerindeki etkilerini anlamak için bir çerçeve sunabilir. Bu kapsamda anlatımsallık, temsil ve çağrı işlevleri politik mesajlar içerisinde açıkça görülmektedir.

Poetik Teoriye göre örnek bir retorik analizi yapılabilir mi?

Evet, Demirel'in siyasi söylemlerinin retorik analizinde öne çıkan poetik unsurlar arasında felsefesi, üslup özellikleri, kişisel özellikleri ve hedeflediği toplumsal iklim bulunmaktadır. Demirel'in söylemleri, pragmatizm ve realizm felsefelerine dayanmaktadır. Bu felsefeleri destekleyen kişisel özellikleri ise sorumluluk, çalışkanlık, duyarlılık, azim, yardımseverlik gibi özelliklerdir. Üslup özellikleri arasında ise açık sözlülük, mizah ve ironi ön plana çıkmaktadır. Bu unsurlar, amaçlanan toplumsal iklimin uzlaşma, barış, hoşgörü ve sağduyu olduğunu göstermektedir. Araştırma, poetik unsurların yalnızca şiir ve edebiyat alanında değil, aynı zamanda siyasal aktörlerin retorik analizlerinde de işlevsel olduğunu ortaya koymaktadır. Şairin okura duygusal etkiler yaratma amacıyla kullandığı asonans, aliterasyon, yansıma ve ritim gibi araçlar, siyasi aktörlerin ethos, pathos, logos ve kairos gibi stratejileriyle benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda, her iki durumda da amaç, okuru/seçmeni etkilemek ve söz sanatı aracılığıyla etki yaratmaktır. Sonuçlar, Süleyman Demirel'in siyasi belagatinin, sosyo-politik gerçekliğin şairane bir hassasiyetle birleştirildiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu nedenle, üslup özelliklerinin öne çıktığı siyasi söylemin, poetik teori ve Organon Modeli açısından anlatımsallık, çağrı ve temsil işlevleri ile öne çıktığı görülmüştür.

Kaynaklar

- Aksu, F. (2008). *Türk dış politikasında zorlayıcı diplomasi*. Bağlam Yayınları.
- Aristoteles, (2016). *Poetika*. Çokona; ö. Aygün (çev.). İş Bankası Yayınları.
- Armaoğlu, F. (1986). *20 yy. Siyasi Tarihi*. Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Balcı, M. (2016) Necati Cumalı'nın Dila Hanım kitabında dil ve üslup. *Avrasya Etüdlere*, 50 (2), 491-06.
- Bila, F. (2005). *Demirel: Herkes dış siyaset yapmamalı*. Milliyet.
- Çalışkan, O. (2020). Ethos yönelimli siyasi retorik: siyasal ittifaklar ve liderlerin sosyal medyadaki seçim söylemleri üzerine bir analiz. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), 84-104.
- Çavuşoğlu, H. (2016). Süleyman Demirel'in siyasal hayatı ve kişisel özellikleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(3).
- Demirtepe, Ü. (1991). *Politikacılarımızın röntgeni*. Milliyet.
- Dijk, T. A. (1988). *News as discourse*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Ergin, C. (2009). *Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in söylev ve demeçleri*. İlesam.
- Güngör, S. (2014). Türk siyasetinde dil kullanımı: siyasal parti liderlerinin TBMM grup konuşmalarında siyasal söylem analizi. *Yasama Dergisi*, (26), 65-88.
- İnel, H. (2014). Turgut Özal ve Süleyman Demirel'in siyasal liderliklerinin uluslararası aktörlerle ilişkiler açısından karşılaştırılması, *Jobeps Journal of Business Economics and Political Science*. 3(6), 97-117.
- Karadeniz, M (2015). *Cemal Süreya'nın şiir estetiğinde poetik sadakat: poetika ve şiir arasındaki müteakabiliyet*.
- Kantar, G. (2017). Türk siyasetinde politik dil kullanımı: Recep Tayyip Erdoğan'ın "Ak Parti 1. ve 3. olağan üstü kongrelerindeki konuşmalarının" içerik ve söylem analizi. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, (Icomep 2017 özel sayısı), 103-122.
- Kantar, G. (2016). Türk siyasetinde politik dil kullanımı: Binali Yıldırım, Kemal Kılıçdaroğlu ve Devlet Bahçeli'nin; 7 Ağustos 2016 "Demokrasi ve şehitler mitingi" söylemlerinin içerik analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (2), 184-213.
- Kesgin, B. (2012). *Operasyonel kod analizi: Türk başbakanlarının inanç sistemi*. Der. Ertan Efeğil ve Mehmet Seyfettin Erol. Dış politika analizinde teorik yaklaşımlar: Türk dış politikası örneği. Barış Kitap, 418-443.
- Keskin Yılmaz, Y. (2023). Karl Bühler'in Organon Modeli ışığında Adsız Alkolikler Derneği'nin kamu spotları. *Sosyal Mucit Academic Review*, 4(1), 113-132.
- Komsuoğlu, A. (2007). Türkiye'de siyasal liderlik ve kitle iletişimi: bir örnek inceleme, Süleyman Demirel. 38. *Icanas International Congress of Asian and North African Studies*. Ankara, 10-15, 1933- 1950.
- Komsuoğlu, A. (2008). *Siyasal yaşamda bir lider Süleyman Demirel*. Bengi Yayınları.
- Kula, O. B., & Sakallı, C. (2005). Göstergibilimsel yaklaşım yazınsal alanda ne denli işlevselleşebilir? *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22.1.
- Markandan, R. (2021). A comparative study on the theoretical development of functions of language with reference to Bühler, Jakobson, and Halliday. *Nobel: Journal of Literature and Language Teaching*, 12(2), 277-291.

May, J. M. (2007). *Cicero as rhetorician*. W. Dominik ve J. Hall (Ed), A companion to roman rhetoric. United States of America, United Kingdom, Australia: Blackwell Publishing. 250-263.

Meyer, M. (2009). *Retorik* (Birinci Baskı). (Çev. İ. Yerguz), Dost Kitabevi Yayınları.

Morrell, K., & Hartley, J. (2006). A model of political leadership. *Human Relations*, 59(4), 483-504.

Şihmantepe, A. (2016). *Türkiye`de dış politika krizlerinde karar alıcının operasyonel kodları: Süleyman Demirel örneği* [Yayımlanmış Doktora Tezi].

Theodorakopoulos, V. T. (2004). *Attika retorikine giriş* (Birinci Baskı). (Çev. S. Sandalcı) Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Uçak, A. (2017). *Siyasal iletişimde liderlerin dilsel retorik stratejileri: Süleyman Demirel örneği* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi].

Extended Abstract

Literary texts are shaped through language. Similarly, the fundamental tool shaping political discourses is also language. In the literature, there are numerous studies on the rhetorical features, rhetorical tools, and rhetorical strategies of political leaders. However, as far as we can ascertain, there is no research that examines the relationships between political communication, rhetoric, and poetics. The term 'poetic' is generally used as a literary concept to refer to a writer's or poet's writing style, expression, emotional interaction and aesthetic preferences. This term is also used to understand a writer's way of thinking, perspective, and artistic vision. Additionally, the term "poetic" can be used more broadly to denote the fundamental principles and rules underlying any artistic expression or creative activity. For example, in cinema or other art forms, the term "poetic" can be used to determine the aesthetic and narrative elements of that art. In political communication, the concept of "poetic" denotes the emotional and symbolic elements in political

communication. Politics is conveyed not only through rational arguments but also through emotion, symbolism, and rhetoric. In this context, the term "poetic" encompasses the emotional, aesthetic, and symbolic expressions used by politicians and political leaders in their speeches, writings, and other means of communication. Rhetoric is the persuasive style of speech used by politicians when addressing the public. The effects of this speech are supported by various metaphors and symbols, dramatic narratives, and particularly by lyrical and poetic expressions. Poetic theory, generally used to understand, explain, and evaluate literary and artistic works, is an approach that examines the specific use of language and expression, aesthetic preferences, narrative structures, the function of symbols, and emotional expressions to understand the aesthetic features and meaning of a work. In this context, there is a shared objective in both a literary work and a text designed for political propaganda: to create an impact and effectively express emotions. However, the relationship between poetic theory and political discourse is complex and multifaceted. This relationship can manifest in various ways in different contexts and cultures. In this context, rhetorical discourse in political communication can be considered an art of speech shaped by political objectives. The phenomenon of poetics in political communication represents a discourse form that involves the integration of emotional and symbolic elements. Political communication aims not only for information transfer but also to establish an emotional connection with the public, emphasize values, and create symbolic meanings. In this context, poetic elements play a significant role in political communication, with rhetoric standing out among these elements. Rhetoric serves as a crucial communication tool for political leaders and campaign strategists concerning the structure and persuasive power of language. Strong rhetoric can induce emotional responses and have profound effects on the target audience of political messages. It is widely used as a discourse theory in the field of literature, particularly in the analysis of structure, form and discourse theory in poetry. Despite being frequently

used in literature and poetry, surprisingly, there is a lack of studies in the literature regarding the functionality of poetic elements such as symbolism, emotional interaction, and lyrical style in political communication. This research aims to understand the use of poetic elements in political communication and elucidate their relationships with political communication strategies. To achieve this goal, the politically poetic discourse of Süleyman Demirel, a prominent figure in Turkish politics, has been examined, offering a framework for understanding the interplay between poetic theory and political discourse. The methods of literature review, rhetorical analysis and poetic theory were employed for data collection and analysis. The research findings demonstrate that Süleyman Demirel's political discourse incorporates poetic elements, emphasizing irony and satire within a pragmatic, realistic, and conciliatory approach focused on societal impact processes. In this regard, this article aims to illustrate the functionality of poetic theory in political communication, explain the causality relationships of poetic elements in rhetorical analysis, and frame the utilization of poetic elements such as symbolism, emotional interaction, and lyrical style as tools in political communication. In conclusion, this research emphasizes the significance of poetic theory in political communication, asserting that using poetic elements provides an analytical framework to comprehend and evaluate the language strategies employed by political leaders. The study suggests that Süleyman Demirel's political eloquence is shaped by the effective use of poetic elements, emphasizing their importance as tools to understand the societal impact of political messages.

Yazar Bilgileri

Author details

(Sorumlu Yazar **Corresponding Author**) Dr. Öğr. Gör.,
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, nurgulergul@gmail.com,
Orcid: 0000-0002-9473-1474

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar Supporting-Sponsor

Institutions or Organizations:

Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır. None

Çıkar Çatışması

Conflict of Interest

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. None

Kaynak Göstermek İçin

To Cite This Article

Ergül Güvendi, N. (2024). Poetik teori siyasal iletişim analizinde işlevsel midir? *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (67), 96-105.
<https://doi.org/10.47998/ikad.1440779>